

Ukko-Roiha

Kertomus elämästä

Kirjoittanut

Sulka

Käkisalmessa,

Wuoksen kirjapainossa 1899.

Muistelen lapsuuteni ihania aikoja, silloin kun vielä olin isän kotona, äidin lieden lämpimässä, jottuu mieleeni siltä ajalta monta omituista tapausta, jotka ehkä ansaisisivat nykyisenkin sukupolwen silmäillä. Onhan muinaisuudella aina arwonsa ja sen tähden kaiwelen tuolta vuosikymmenien alta seuraawan kertomuksen:

Oli lauantai-ilta, arwatenkin marraskuussa, sillä lumihärmää oli jo maassa. Minä iloitsin siitä, että olin päässyt tuosta huolestuttawasta jokapäiwäisestä paimen-ammatistani ja nyt sen loputtua käytin aikani uutterasti linnustukseen.

Olin juuri semmoiselta retkeltä saapunut kotia hywän towerini Merkin, mustan, walkeapiirtopäisen kartanokoiran kanssa. Iltähämärä jo oli ja minä päästelin repeleista, epämukawaa takkia ympäriltäni, kun Merkki alkoi haukkua.

Koiran haukunna kiihtyi tunnettuun tapaan ja silloin oltiin warmat siitä, että joku wieras on tulossa. Siksi oli jo hämărăherra saanut aikaan, ettei utelias

silmäys ikkunasta enää mitään auttanut; odotettiin wain tupaan tulijaa.

Kohta kuuluikin jalkain raskaat liikkeet porstuassa, koira rienasi tapansa mukaan minkä ennätti ja pirttiin pistäytyi kookas, kansalliskauhtanaan pukeutunut punakka miesolento.

— Hyw-ilta hywään taloon, sanoi wieras kirkkaalla äänellä.

— Jumal' antakoon, sanoi isäni isä ja riensi peräpenkiltä wierasta vastaan paremmin tunteakseen niukassa päretulen walossa.

— Sinä täällä ystäwäni, älähti isoisäni riemastuen ja syleili häntä suurimmalla ystäwyydellä.

Kohta me toisetkin tunsimme wieraan — hän oli ukko-Roiha, isoisäni hywä tuttawa ja hänet otettiin vastaan kaikin puolin wilpittömällä ystäwyydellä. Talikynttilä pantiin pöydälle waloa lewittämään ja renki-Matti sai käskyn mennä hewosta korjaamaan. Aina siinä tapauksessa kun harwinainen ja terwetullut wieras tuli, sain minä myöskin käskyn mennä Mattia auttamaan, että wieraan hewonen, jolla hän oli ratsastanut, tulisi täysin arwokkaasti korjatuksi.

Ennen kaikkea tulee minun tässä siwumennen

mainita, että puheenaolewa wieras sekä isoisäni olivat paikkakunnalla sen ajan kuuluisimpia liikemiehiä, etenkin ukko-Roiha, jolle ei seutuilla wertoja löytynyt. Molemmat olivat he tämän kertomuksen syntymisaikana noin 70:nen waiheella, molemmat hywät puhumaan ja molemmilla paljon elämän kokemusta.

Asia, minkä wuoksi tuo paikkakunnan kuulu isäntä tuli kotiini, ei nähtävästi ollut erittäin tärkeä, mutta se oli kumminkin omansa selwästi osoittamaan hänen puhdasta, ihmisrakkautta uhkuwaa sydäntään.

Kuten sanottu, olivat he iso-isäni kanssa hywiä tuttavlia, waikka hywin harwoin muka oli heillä ollut tilaisuutta pitempää aikaa keskustella keskenään. Ja kun niinä aikoina minun kotitaloni jostakin syystä tuli muuttumaan lähellä kirkkoa syrjäiseen paikkaan salomaalle, oli muka wieraalla sietämätön halu saada omin silmin nähdä meidän siellä oloamme. Ihmiset olivat näet hänelle kertoneet, että me olemme joutuneet aiwan metsän petojen sekaan, waikka asiassa ei ollut laisinkaan perää; me olimme siellä siihen aikaan hywin onnellisia.

Lauantai-iltana keskusteliwat ukot enimmäkseen päiwän tapahtumista, joista ei ole mitään mainit-

tawaa, waikkapa keskustelu olikin hywin wilkas ja innostunut.

Minä olin siihen aikaan siinä ijässä, kuin nykyään kansakoulu-oppilaat enimmäkseen. Ja kun silloin poikanulkkien päänuppua ei ollenkaan waiwattu koulutiedoilla, haalin minä sinne mitä milloinkin sattui; sentähden ukkojen sen yönseutuisen pakinan muistan paljoa paremmin kuin Rooman perustushistorian.

Kuten jo sanoin, rajoittui ukkojen keskustelu lauantai-iltana enimmäkseen päivän kysymyksiin ja muihin semmoisiin seikkoihin, jotka ei ansaitse mainita, mutta seuraawana aamuna alkoi romaani, joka painui sywälle mieleeni ja joka kaikessa yksinkertaisuudessaan tahtoo pilkistäytyä päivän waloon.

Sunnuntai-aamu.

Siihen aikaan ei ollut wielä kotonani seinäkelloa, wielä vähemmin taskukelloa ja tapana oli iltasilla, erittäinkin lauantai-iltana käydä peräti aikaseen yölewolle, kanojen kanssa — kuten olikin tapana sanoa.

Aamusilla sen sijaan — „kun oli kellona otawa, kukon wirret wiisarina“ — noustiin peräti warhain ja niin muodoin oliwat joskus aamupuhteet uskomattoman pitkiä.

Oli sillä pituutta silläkin sunnuntai-aamulla, josta nyt on puhe. Juotiin kahwia silloin ainoastaan sunnuntai-aamuna ja sen tehtyä pidettiin yhteiset perherukoukset, kuten meillä siihen aikaan sunnuntai-aamuna tapana oli ja sitte läksiwät kirkkomiehet ja sen perästä kukin wietti aikaansa päiwää odotellen, miten suwaitsi. Ja kun wielä mainitsen, että ruoka nautittiin ennen kirkkomiesten lähtöä, niin on pääpiirteet selwillä siitä tawasta, mikä silloin kotonani puheena olewana aikana oli olemassa.

Edellä sanotut temput oli kaikki tehty, isoisäni ja wieras asettuiwat istumaan kumpikin eri sänkyyn, jotka oliwat nurkittain niin lähellä toisiaan, että niissä olijat oliwat sopiwan keskustelumatkan päässä — ei etäällä eikä liian lähellä toisiaan.

Siinä istuessaan tarjosi isoisäni wieraalle nuuskaa muka mielenwirkistykseksi, mutta wieras ei ottanut ja alkoi sointuwalla äänellään puhua ylipäätään tupakkia ja erittäinkin nuuskaamista vastaan. Isoisä-

nikään ei ollut mikään ankara tupakoitsija, poltteli wain joskus ja samaten — ehkäpä kerran päiwässä — nuuskasi. Kuitenkin tiesi hän tupakilla olewan hywiäkin vaikutuksia ihmisruumiin rakennuksessa. Hän muka kun poltteele piipun tupakkia, niin lakkaa rywittämästä ja kun hän tempasee hieman nuuskaa nenäänsä, kirkastuu hänen wanhat, heikot silmänsä kuten nuorena poikana ollessa: „Kaikki mitä Jumala on luonut, on hywää, wiinat, kahwit, tupakat, akat y. m.“, toisti isoisäni, mutta woihan niittä kyllä tulla toimeen. —“

„Lörpötystä, lörpötystä“, kiiruhti ukko-Roiha antamaan wastalausettaan, „kun minua rywittää, niin minä rywin siksi kunnes herkiää rywittämästä ja kun minä pesen aamusella silmäni, niin ne owat kirkkaat, siinä kaikki.“

„Sinun ruumiisi ehkä ei ole saanut niin paljon kärsiä kuin minun“, sanoi isoisäni puolustaen periaatteitaan.

„Päinwastoin minä olen saanut kärsiä ja sen oheassa wahwistunut“, sanoi ukko-Roiha jonkunmoisella kerskauksella peräti lannistaaksensa wastustajansa. „Sinä olet nuoruudessa säästänyt itseäsi ja olet nyt

niinkuin pappilan mamsselli.“

„Eikö mitä“, ehätti isoisäni. Ja sitte hän kertoi sarjan waiwojaan, mitä hän oli saanut nuorena ollessaan matkoillaan kärsiä. Kamalimpia niistä oli eräs merimatka Laatokalla, jossa vähäisellä soimalla heittä kohtasi hirweä myrsky ja lumisade, vaikka oli kesäkuun alku. Silloin sai tehdä työtä joka mies henkensä edestä, eikä wäsymystä tunnettu, vaikka kaksi wuorokautta oltiin syömättä ja lepäämättä. Mutta kuitenkin tapaus, jossa hän sai ikuisen wamman ruumiiseensa oli se, kun hän kerran kolme 8:n puudan painoista woitynnnyriä wieritti yksin kärriinsä, kun ei saanut apua. Ja kaiken tämän lisäksi kertoi isoisäni useista jalkamatkoista, joita hän oli tehnyt ennen nuorempana ja nähnyt siellä wilua ja waria, nälkää ja janoa.

Kaiken tämän kuultuaan myönsi ukko-Roiha kyllä niillä olewan arwonsa ja lisäsi wielä: „Ei niitä waiwoja joka mies kestä.“ Sitte hän kertoi puolestaan erään

Wiipuri-matkansa.

Olin silloin vielä ottopoikana, alkoi hän. Koti oli köyhä. Rautaa ja suolaa tarwittiin talossa ja niitä ei saatu likempää kuin Wiipurista. Ja kun jotensakin hywä wuosi tuli, pantiin kuorma ruisjauhoja, sian ja lampaan lihaa ja niin läksi hän joulukuun keskipai-koilla matkaan.

Kuorma oli raskas ja hewonen wähäwäkinen ja sitäpaitsi oli se vielä äksypäinen, ettei se usein tah-tonut ylämäkeen wetää kuormaansa. Jos wain ei sitä saanut yhtäkyytiä mäelle, waan täytyi seisattua, niin sitten ei ollut enää yrittämistä.

Ensimmäinen ylämäki, Soltaatmäen rinne oli kai-kista kamalin. Ei ollut mukawaa wälikappaletta, mil-lä olisin itse wetänyt kuorman ja sitäpaitsi luisuiwat jalatkin, koska niissä oli wain kunnottomat kurppo-set, uilot. Ja kun hewonen ei hywällä eikä pahalla yrit-tänyt wetämistään jatkamaan, täytyi miehen se we-tää ja keksiä keinot tarwittawiksi wälikappaleiksi.

Seikka oli tosin kamala, waan „hätä keinot keksii.“ Silloin olin vielä nuori ja kokematon mies.

Tien warrella oli hywä witsikkometsä. Minä menin sinne, hakkasin kirweelläni hywät koiuwuitsat, huiskin niitä kahtaanne siksi kun ne lämpeniwät pakkasessa wäännettäwäksi. Niistä köytin mukawan nuorantapaisen lenkin, jonka toisen pään asetin reen laidan peränurkan taakse ja toisen pujotin pääni yli oikealle olkapäälleni, joten kädet oliwat wapaat hewosta ohjaamaan. Se oli kyllä mukawa keino kuorman wetämiseen, mutta jalat eiwät kestäneet ollenkaan luisumatta. Sekin epäkohta tuli pian poistetuksi aiwan yksinkertaisella tawalla. Minä kiersin taas witsoista kaksi sawerikon tapaista raksea, joihin pujotin jalkateräni niin että ne paraiksi sopiwat kenkien päälle ja raksien alasyrjä jäi jalkapohjan alle; niinpä nyt ei liwettänyt ja kuorman wetäminen sujui oiwalisesti. Mutta kyllä oli hattu hiessä ja pää märkänä ennenkun pitkä Soltaatmäen rinne oli noustu ylös, kuorma oli näet raskas.

Mäelle päästyä panin minä nuo mainitut omat waljaani rekeen ja sitte mentiin sitä kiireempään. Mutta Uudensillan rinne wei koko iltapuolen, rupe- si näet häjy pitämään wasten jotta teki mieleni riisua koko hewonen aisoista ja wetää itse kuorma Wiipu-

riin asti, waan se olisi ehkä näyttänyt wähän naurettawalta ja tasasella se kumminkin oli hywä apu. Mutta kun se häijy tottui siihen, niin minun pitikin wetää kuormaa jokaisessa ylämäessä Wiipurin wälillä ja wielä Papulan sillalta sekin ylämäki kaupunkiin. Kyllä se harmitti ja olkapääkin jo heltyi.

Wuoksen lautalla.

Kaikesta kamalin seikka kuitenkin oli samalla matkalla Wuoksen lautalla Jääsken kirkon luona.

Tulin siihen aamuhämärässä. Lauttamiehet kertoivat ettei siitä nyt yli pääse muutamiiin päiwiin mitenkään, kun näet lumen ja jään sekaista sohjaa kulki melkein yleiseen koko Wuoksen pintawirran mukana.

Seisattaa nyt Wuokselle muutamiksi päiwiksi! Tämä oli hywin harmillista.

Kun olin jo ajanut hewoseni lauttasillalle, läksin tuwasta ja menin hewoseni luo. Siinä wähän aikaa katseltuani, mietittyäni riisuin hewoseni ja tein päätökseni.

Sillaikaa kun lauttamiehet rauhallisesti loikoiliwat lauttatuwassa ryysyisellä polallaan, wetäsin minä rekeni ja hewoseni lauttaan, päästin lautan irti ja aloin soutaa.

Pääsin jo suurella waiwalla jonkun werran etemmäksi rannasta, kun lauttamiehet huomasiwat wehkeen. He tuliwat joka mies rannalle ja waatiwat ankarasti minun tuomaan lautan heti takaisin, tahi he saattawat minut edeswastaukseen lautan luwatomasta käyttämisestä ja sitäpaitsi sanoiwat: „Et sie pääse yli, wirta wiepi lautan Antreaan, kuka sen sieltä takaisin tuopi.“

Ensin käwi kaikki mieleni mukaan. Lautta kohosi woimakkaalla soudullani ensin wastawirtaan — kuten tapa oli — ja hyyhmettynyt lumi- ja jääsohjo kirposi irti lautan kupeista, waan lähemmäksi keskikoh-taa päästyäni takertui se niin kiinni etten jaksanutkaan siitä irti päästä ja lautta alkoi kulkea sen mukana pitkin wirtaa ales.

Nyt jo aloin katua itsekin tekoani. Lauttamiehet huusiwat rannalta ilwehtien: „Näet nyt mies! Nyt wiepi wirta siun siksi kun tulee hyyhmän seisahdus ja siinä kaatuu lautta ja silloin menet itsekin Wuokseen

ikipäiwiki.“

Olisin nyt mielelläni jo kääntynyt takaisin, waan se oli myöhäistä; lauttaa ei saanut eteen ei taakse, ainoastaan se kulki hyyhmän mukana alas wirtaa, ja näytti siltä että hyyhmän seisauspaikassa odotti todellakin wälttämätön kuolema Wuoksen kylmässä wedessä.

Tuskan waltaamana riisuin nutun ja turkin päältäni ja rupesin oikein toden edestä työhön. Koetin ensin airolla työnnellä hyyhmää pois lautan edestä, waan siitä ei tullut mitään; hyyhmää pakkautui sitä ankarammin lauttaa wasten ja sen ohessa riensi se yhäti alas pitkin wirtaa. Aloin sitte kaikin woimin soutaa ja kun hyyhmä oli pehmeää tarttui siihen raskaat aivot oiwallisesti kiinni ja niin alkoi lautta hie-
man liikkua eteenpäin. Ei tullut silloin mieleen woimien säästäminen, sillä lautta ennätti jo waipua wirran mukana sanomattoman alas ja lauttasillalle pääseminen oli aiwan mahdoton. Tuskan hiessä olin kokonaan, vaikka olikin kowa joulukuun pakkanen.

Mutta kun ihminen kokee, niin Jumal' auttaa. Pönistettuani wiimeiset woimani, pääsin kun pääsinkin likemmäksi toista rantaa. Siellä oli vähemmän hyyh-

mää ja nyt aloin jo helpommin hengittää, mutta lautasilta, johon oli määrä mennä, oli näkymättömissä, missä lienee ollutkaan.

Pääsin kumminkin oiwallisesti rantaan, jossa jään reuna oli wahwa ja mukawa, kuten lauttasilta ja rannatörmäkin oli wain matalainen. Onneksi sattui olemaan lautassa nuoraa, jonka toisen pään kiinnitin lautan witsaraksiin ja toisen pään sidoin törmällä olewaan pihlajaan ja niin oli taas kowa maa jalkojen alla.

Olin juuri saanut hewoseni pois lautalta ja witsarakset jalkoihini rekeä wetääkseni kun ilmestyi luokseni kaksi rotewaa miestä, joista toinen alkoi ankaraasti sättiä minua siitä että olin tuonut lautan tänne, se pitää minun saattaa wälttämättömästi lauttasillalle, joka ehkä lienee ollut pari wirstaa ylempänä, muutoin he eiwät muka anna kuormaa eikä hewosta.

Tämä alkoi nyt jo tarpeeksi asti minua suututtaa. „Minunko pitäisi saattaa lautta täältä siltaan“, karjasin heille wastaukseksi niin kiiwaasti että luulin itsekin maan halenneen altani ja siinä wihapäissäni kun tempasin rekeni lautalta, niin sen wedinkin yhtä kyytiä törmäälle. „En ikipäiwänä kuleta lautta täs-

tä siltaan“, sanoin ja jatkoin „tässä on lauttamiehet semmoisia mämmipatoja, jotka eiwät kykene saattamaan matkustawaisia yli, minun on täytynyt yksinäni suurella hengen waaralla soutaa lautta ja nyt vielä tulette minua häiritsemään ja matkaani wiiwyttämään, niin saatte, mitä löytyy tästä“ ja heilutin samalla oikeaa nyrkiksi puristettua kättäni. Miehet eiwät enää sen enempää jatkaneet, waan läksiwät kiireimmittäin pois ja sen he tekiwät — usko hywä ystäwäni — hywin wiisaasti.

Hewosen waljastettuani panin wasta turkin pääläni ja kun ei ollut vielä paksulta lunta, pääsin tasaita peltoa myöten helposti taloon, joka oli maantien warrella ja niin pääsin pois tuon kamalan Wuoksen hartioilta.

Tunsin olewani wäsynyt, ja kun aikakin oli jo kulunut iltapuolilleen päiwän, menin taloon syödäkseni itse ja ehkä wähän lewätäkseni. Hewonen olisi kyllä jaksanut, koska oli koko ajan lautassa syönyt heiniä.

Talossa ollessani kerroin koko retkeni Wuoksen yli tulostani, sanoin vielä talossakin nimeni ja lupasin olla walmis oikeudessa wastaamaan teostani, jos niin tahtowat. Syötyäni en enää tuntenut ollenkaan

wäsymystäni, läksin talosta ja wedin aina kuormani ylämäkien sattuessa.

Tapauksia Wiipurissa.

Kun kaukaisempi maalaisukko siihen aikaan tuli kuormineen Wiipuriin, ei hän kernaasti pysähtynyt esikaupunkiin. Se muka olisi ollut jotain vähäpätöistä, waikkei tosin alentawaista, tehdä kauppvoja esikaupunkilaisten kanssa; kun kerran oli Wiipuriin tultu, niin piti toki käydä „pääkaupungissa“, joksi sanottiin walleilla ympäröityä osaa. Torikaupan hyödyistä eiwät myöskään silloiset maalaisisännät tietäneet mitään; kaikki mitä he toiwat kaupaksi, myötiin kauppiaille, tahi suorastaan kyökkeihin. Torikauppa — lähellä Linnan siltaa — oli silloinkin olemassa, sitä sanottiin „narinkaksi“ ja sen luultiin kuuluwan yksinomaan wanhoille sotilaille ja juutalais-muijille.

Ennenkuin maalais-isäntä kuormineen pääsi tuonne niin sanottuun pääkaupunkiin miltä suunnalta hywänsä, tuli hänen ajaa esikaupungin läpi. Ja waikka esikaupungin kauppiaat kuinka parhaansa

mukaan houkutteliwat häntä myömään tawaroitaan heille, ei usein maalais-ukko ottanut sitä kuullakseen, ei sittenkään, vaikka hänelle tarjottiin enemmän kuin tawallisesti. Hywin usein tapahtui niin, että maalainen — huomattuaan „pääkaupungin“ hinnat alhaisemmiksi — palasi kuormineen takaisin esi-kaupunkiin ottamaan tarjottua hintaa, waan silloin taas oli toinen „ääni kellossa“, tarjottiin paljoa vähemmän ja niinpä sai joskus kitsaampi maa-ukko ajella edestakaisin ennenkuin pääsi kuormastaan.

Kun puheena olewa kertomukseni päähenkilö saapui wihdoinkin meille tunnettuun Pietarin esi-kaupunkiin ja kun hän siinä ajoi Karjalan katu-ai-
komuksella pysähtyä wasta pääkaupungissa johonkin puodin eteen, niin lähellä Pietarin katu-
tuli eräs kauppias puotinsa rapuille ja alkoi kohteliaasti kysellä mitä hänellä oli kaupan ja tarjoilikin hyviä hintoja ruisjauhoista. Mutta samassa sekautuikin heidän puheeseensa eräs kolmaskin ja alkoi esitellä hänelle kaupantekoa ja sanoen, että heillä annetaan vieläkin enemmän hintoja ja ostetaan samalla jauhot ja lihat. Paremmaksi wakuudeksi tässä esiintywien seikkojen tosiperäisyydestä, annamme hänen itsensä

kertoa tästä edelleen.

„Kysäsin mieheltä, mistä hän oli ja saatuani tietää, että hän oli „pääkaupungista“, suostuin heti seuraamaan häntä“.

„Kauppias, johon tulimme, oli Katariinan kadun warrella lähellä wahtitornia. Hywät hinnat siinä todella maksettiinkin. Jauhot, lihat ja woi mitattiin ja nyt oli minun wain otettawa rautaa ja suolaa ja sitte tehtävä lopputili waihtokaupasta, mutta samalla tuotiin kaksi kuormaa suoloja pihaan“.

Asian selwitykseksi täytyy tässä mainita, että myöhään syksyllä ulkomeriltä saapunut suolalasti oli nyt parhaallaan edellä sanotulla kauppahuoneella tyhjennettävä ja muun muassa wedettiin siitä pihamakasiiniinkin joku osa. Sitä warten oli pantu suoloja kuleihin ja säkkeihin, jotka sitte kuormasta tyhjennettiin pihamakasiiniin. Kun tuo makasiini oli ylämäen puolella, oli sinne hywin waikea raskaita suolasäkkejä ja kulia saada, sentähden oli pantu kolme lankkua rinnan ja wäkipyörien awulla hinattiin niitä makasiiniin.

Suolan wetäjille oli tämä työ arwattawasti ajan pitkään alkanut käydä ikäväksi, olihan se todellakin

raskasta ja wäsyttävää. Ja kun pihassa oli useampia maalaismiehiä, sanoivat suolanwetäjät (luultawasti leikillään): „Se, joka kantaa reestä suolakulin makasiiniin ilman toisten apua, saapi kulin suolaa palkastaan.“ Kun ei kukaan siihen mitään wirkkanut sanoi Roiha: „Pidättekö lupauksenne?“

„Aiwan warmasti“, sanoivat nämä, sillä he pitivät sen warmana ettei kukaan mies woi kantaa hankalaa ylämäkeä suolamakasiiniin 13 puudan painoista suolakulia.

Silloin Roiha otti ennen sanotut witsarakset reestään ja pisti ne tunnetulla tawalla jalkoihinsa eli asianmukaisemmin sanottuna, jalkansa niihin, wiskasi turkin ja nutun pois yltään, asetti suolakulin toisen päälle rekeen, sai oikean kätensä jotenkin mukawasti sen pohjanurkkaan kiinni, kyykistyi ja kuli kohosi vähääkään waikealta tuntumatta hartioille. Ja kun se ei tuntunut erittäin raskaalta, tempasi wielä puolen tynnyrin wetoisen suolasäkin wasempaan kainaloonsa ja niin — kaikkien ihmeeksi — meni Roiha onnellisesti makasiiniin, wieläpä ylimpään kohtaan, mihin heitti taakkansa.

„Saanko tyhjentää koko kuormat ja sitte kaikki

palkakseni?“ kysyi Roiha miehiltä.

„Jo riittää“, sanoivat he ja oliwat juuri kuin nolot näköjään.

Puotipalwelijat, kenties isänsäkin ja useampia miehiä oli kokoontunut paikalle. „Nosta kuli ja säkki suoloja omaan rekeesi“, sanoivat suolan wetäjät ilman tinkimättä ja se oli pian tehty.

Ostoksista oli nyt wain jäljellä saada muutamia kappaleita wanhaa rautaa hewosenkengiksi ja wanhvoja kärrinwieteriä wiikatteiksi y. m. ja loput kuorman hinnasta rahaa, joka nyt tällä kertaa — kun ei suoloja tarwinnut ostaa — arwioilta riitti werorahaksi, ja niin selwisi asiat kaupungissa samana päiwänä.

Palausmatka Wiipurista.

Ilta alkoi jo hämärtää kun pääsi kaupungista lähtemään. Kuormassa oli kuli ja säkki suoloja, leiwistä rautaa, suitset, mäkiwyöt ja rahkeet y. m. wähäpätöisempää tawaraa. Matka sujui hywin kun kuorma oli wähän keweämpi ja kotiapäin tullen teki hewonen

nöyrästi kaikki welwollisuutensa ja niin saawuttiin Äikäälle yöksi.

Aamusilla lähdettiin sangen warhain ja matka joutui hywin ilman mitään erinäisempää tapahtumaa; seurueessa palausmatkalla oli wiisi hewosta ja kuusi miestä, useimmat Jääskestä ja Kirwusta.

Wuoksi olikin jo sillaikaa mennyt jäähän ja ajettiin sen yli hewosella muutamia wirstoja alempaa lauttauspaikasta. Siitä olisi siis ollut hywä kulkea — kenties lauttamiehien tietämättä, waan Roiha katsoi kuitenkin paremmaksi palata Siitolan lauttauspaikan kautta wälttääkseen tarpeettomia rettelöitä Jääsken lauttamiesten kanssa.

Tullessaan lautalle, pelkäsi hän, että täälläkin jo asia tiedetään ja hän joutuu kiusaukseen walehdelä tulewansakin Lappeenrannasta ja olewansa joku muu muukalainen. Täällä ei kuitentaan tullut mitään kysymystä hänestä ja hänen matkastaan ja niin hän pääsi onnellisesti yli Wuoksen.

Kotia tultua ei ollut halua selitellä kaikkea, mitä matkalla tapahtui ja pelko Jääsken lautalla mennessä tapahtuneesta seikasta kalwasi ja jäyti jonkun aikaa mieltä, waan myöhemmin unohtui se kokonaan, eikä

sen perästä ole koko asiasta mitään kuulunut. „Monta kertaa“ — sanoi ukko Roiha, „olen sen perästä kulkenut yli Wuoksen samasta paikasta, waan tähän asti en ole vielä sitä muille kertonut, ja jääköön sekin nyt tähän“, sanoi hän viimeiseksi.

Kotona alettiin kummeksia, miksi hän toi suoloja niin paljon, olihan aikomus tuoda ainoastaan puolen tynnyrin säkillinen, eikä muuta. Tämän tähden täytyi kotona selittää tuo lukijalle tunnettu seikka, millä kaupalla suolat oli saatu ja he rauhoittuiwat siitä, oliwathan he jo kotiaskareissa nähneet hänen erinomaisen woimansa.

Kertomuksia ukko Roihan muista waiheista.

Kertomukset tästä eteenpäin kertoi lyhykäisyydessään myöskin ukko-Roiha samassa tilaisuudessa meillä ollessaan, mutta olen näitä kuullut paikakunnalla muittenkin kertowan; sentähden woin warmuudella wakuuttaa ne tosiksi.

Seikkailut itse asiassa tosin siihen aikaan eiwät olleet mitään harwinaisia tapahtumia, waan ukko-Roihaan nähden on niillä kuitenkin aina enemmän omituista nuottia, jota mielellään muistelee ja aikansa kuluksi silmäilee myöhempikin sukupolwi. Eräs semmoinen ja siihen aikaan hywin tawallinen tapaus oli

Sotamieheksi sitominen.

Silloin kun tämän kirjoittaja näki ja oppi tuntemaan kertomuksemme päähenkilön ukko-Roihan, oli tämä wielä — waikka jo ijällinen wanhus — suora wartaloltaan, rotewa ruumiiltaan ja kaswojen muoto hywin säännöllinen; wielä oli hän wilkaspuheinen ja kirkasääninen sekä luonteeltaan peräti itsenäinen olento. Kaikesta näkyi että hänen henkensä woimat, hänen älynsä ja kykynsä oliwat parhaassa sopusoinnussa ruumiin woimien kanssa, mutta ei hän koskaan käyttänyt niitä raakaan itsekkäisyyteen wahingoittaakseen muita eikä kerskaillut ja ylpeillyt niillä, kuten usein semmoiset „nasirit“ tekewät. Jo hänen

pelkkä ulkomuotonsa vielä hänen wanhoilla päiwi-länsäkin herätti ympäristössä mieltymystä ja kiinty-mystä häneen sekä kunnioitusta. Niinpä siis ei ole ih-mettelemistäkään, jos hän 20-wuotiaana oli erittäin haluttu saalis sen aikuiseen sotapalwelukseen.

Siihen aikaan Wiipurin lääni vielä kuului Wenä-jän keisarikuntaan. Muu Suomi oli saanut wapau-den sotapalweluksesta, mutta täällä tehtiin sotamie-hiä „sitomalla“, kuten laajassa Wenäjän waltakun-nassa ja ehkäpä muissakin maissa vielä silloin tapa-na oli.

Paikkakunnan wiranomaisille oli aina ennen jota-kin wissää määräämää tullut Keisarillinen käskykir-je, jossa heitä welwoitettiin piiristään ruunulle saat-tamaan määrätty summa miehiä.

Paikalliswirkamiehet tietysti tunsivat paikkakun-nan perhe-olot ynnä muut siinä suhteessa huomioon otettawat asianhaarat, jonka mukaan sotamieheksi sitominen tapahtui. Ja jos tarwe niin waatii, saiwat wiralliset tämmöisissä tapauksissa aina aseellisen wenäläisen sotamiehen awukseen, mikä usein lienee ollutkin tarpeen.

Tawallisesti liikkuiwat nämä sitoijat aina öisin, jol-

loin asianomainen sotapalvelukseen ajettu nuorukainen oli uniwuoteellaan ja siis vähemmän tilaisuudessa pakenemaan tahi tekemään jotakin wastarintaa. Nuorilla sidottuna saatettiin hän aina johonkin määrättyyn paikkaan, josta sotamieskomppania otti hänet vastaan ja niin tuo — siihen aikaan hywin waikea 25-wuotinen sotapalvelus alkoi. Useimmat menivät sitä tietään tietymättömiin.

Joskus sitojat käyttiwät sentään muitakin tilaisuuksia hywäkseen, kun näkiwät wain ettei asianomaisella saaliiksi aiotulla ollut wihiä hänelle määrätystä kohtalon muutoksesta. Semmoisen tapauksen osoittaa seuraawa kertomus.

Oli eräs sunnuntai marraskuun ajalla. Roiha oli silloin wieläkin — kuten ennen on sanottu — ottopoihana eräässä talossa lähellä kirkkoa olewassa kylässä. Hän meni sinäkin aamuna tapansa mukaan kirkkoon kuten ennenkin mitään aawistamatta. Ja kun tuli saapuneeksi kirkolle ennen jumalanpalveluksen alkua, meni hän aikaa kuluttaakseen tälläkertaa — ei pitäjäntupaan waan kirkkoa aiwan lähellä olewaan puuseppä Säisän taloon, jossa hän hywin tunnettiin ja istuutui siihen peräpenkille lähelle pöytää.

Sitojat oliwat jo warmaankin häntä wäijyneet ja odottaneet wain soweliasta hetkeä.

Siinä hänen wähän aikaa istuttuaan tulikin sisälle myöskin jahtiwouti Sonni, lautamies Hinkkanen ja kylänmies Neuwonen sekä kolme muuta miestä, jotka wiimemainitut jäiwätkin seisomaan owelle.

Silloin oli jo Roiha — kuten itse usein oli kertonut — aawistanut warmasti mitä oli tekeillä.

Lähelle Roihaa istuuduttuaan alkoikin kohta jahtiwouti lempeästi ja tunteellisesti puheensa: „Mitäs nyt Juhana — se oli Roihan ristimänimi — welikulta, sinun täytyy lähteä nyt sotapalwelukseen, keisarin käskystä me olemme tulleet sinua sitomaan.“ Silloin jahtiwoudin mukana tulleet miehet nousiwat kaikki seisoalleen ja yksi päästi kauhtanansa sisällyksestä nuorakiepin esille.

„Minäkö sotamieheksi!“ oli Roiha karjaissut niin kiiwaasti, että kaikki oliwat sen äänen sydämeen tunkewasta kowuudesta pahanpäiwäisiksi hölmistyneet ja samalla tuli nimismies sisälle.

„Rintani kyllä waristui, mutta luontoni nousi“, oli Roiha usein kertonut.

Ennenkuin asiassa sen pitemmälle ennätettiin, oli

Roiha keksinyt ikkunan pieleen seinään pistetyn pitkän puukon, sieppasi sen kiiwaasti käteensä ja painautui pöydän nurkkaan istumaan ettei kenelläkään ollut tilaisuutta hyökätä takaapäin hänen kimppuunsa ja edestään torjui hän oiwallisesti saaliinhimosta kiihtyneet vihollisensa kammottawan pitkällä puukolla. Siihen jäi kirkkoon meno ja koko syksyinen päivä oltiin siinä jännityksessä valmiina taisteluun millä hetkellä hywänsä.

Jo alkoi ilta hämärtää. Kirkkomiehet oliwat jo poistuneet ja „minä aattelin“ — kertoi Roiha usein — „mikä loppuhan tästä wihdoinkin tulee. Nimismies koetti jo taiwuttaa wapaudessani antautumaan ja niin jo aloin tuumata itsetkin“. Sanasota alkoi tyyn-tyä, nimismies läksi pois ja käski ennen sanotut miehet wisusti wartioimaan, sitte olin minäkin heittäytywinäni uneliaaksi ja aloin huomata, että wahtimiehiäkin waiwasi todellisesti sama tauti.

Tilaisuus näytti otollisimmalta, „Ann’ Jumal’ jalkoja.“

Salaman tawoin potkasi Roiha pöydän edestään ja paiskautui owelle, jota awautui yhtäikaa saranoittenkin puolelta ja kaatui porstuaan ja ennenkun wartijat

ennättiwät ajatellakaan, oli jo Roiha läheisellä Simpeleen selällä.

Jää Simpeleellä oli vielä silloin niin huono ettei sitä uskallettu käwellä, waan sen hartioille kummin-kin Roiha tämmöisenä hetkenä rohkeasti antautui. Se ruski ja paukkui ja tuntui juuri kun joka polkema olisi sen läwistänyt, waan siitä huolimatta juoksi hän yhtämittaa Järwenpään rantaan asti.

Roihan äkkipikainen, aiwan silmänräpäyksissä tapahtunut lähtö lannisti kerrassaan wahtimiehet aiwan kykenemättömiksi juuri mihinkään toimeen karanneen kiinni ottamiseksi. Olihan sitä tosin kysely tienwarsitaloista ja kirkon seuduilta, waan kukaan ei ollut häntä nähnyt; hänen jälle menoaan ei woitu ollenkaan otaksua.

Wähän myöhemmin saapui nimismies kahden wenäläisen sotamiehen kanssa. Kuultuaan miten asiantaita oli, meniivät he toiseen taloon samassa kylässä, sitoiwat sieltä nuorukaisen ja sen perästä ei ole siitä miehestä mitään tietoja saatu.

Roiha oli samana yönä mennyt Kesälahden pitäjään, jota sanottiin silloin Ruotsin puoleksi, ja oli siellä lähemmäksi joulua, ennenkuin uskalsi tulla kotia.

Eleli siinä taas jonkun aikaa ilman mitään erinomaisempaa tapahtumaa, mutta joutui sitte vielä

Toisen kerran sidottawaksi.

Oli muutamia vuosia kulunut. Sotamiesten ottoa ei tällä ajalla ollut. Taidolla ja uutterasti teki Roiha työtä siinä talossa, jossa oli ottopoikana ja tällä wäliajalla lienee tapahtunut se, mistä ensin kerrottiin.

Eräänä yönä, syyskuun lopulla, oli Roiha nähnyt hywin merkillisen unen, jonka johdosta hän oli ollut hywin lewoton, sillä hän aawisti warmaankin taas joutuwansa johonkin seikkailuun, mutta toiwoi siitä kuitenkin unensa mukaan oikealla selwiäwänsä.

Niinpä todella käwikin.

Oli niinikään sunnuntai-ilta, ehkäpä marraskuun ajalla. Aamusilla oli kaura-ahos puitawana ja sentähden käytiin yölewolle kohta pimeään tultua.

Oli juuri ennätetty waipua sikeimpään uneen, kun tuli nimismies, jahtiwouti, kylänmies ja lautamies sekä neljä muuta miestä pienehköön sawupirttiin, jossa koko perhe rauhallisesti makasi.

Nimismies teki tulen tulitikuilla, joita ei vielä siihen aikaan muilla ollut ja jokaisen silmät tähtäsiwät saalista, täysikaswuseksi mieheksi warttunutta ottopoikaa. Ja waikkapa talossa ei ollut oikeastaan työhön kykenewiä miehiä muita kuin Roiha, katsottiin hän soweliaammaksi sotapalwelukseen luultawasti sen tähden kun oli orpo, isä ja äiti oliwat jo hänen pienenä ollessaan kuolleet.

„Nyt on parasta, että Juhana antaa itsensä sitoa“, sanoi nimismies hywin käskevästi. „Parasta taitaa olla“, wastasi tämä hywin apealla mielellä ja kaswatuswanhemmat parahtiwat molemmat yhtäikaa ääneensä itkemään.

Kaswatusäiti meni waateaittaan, toi sieltä puhtaat aluswaatteet ja pisti oman rautapäisen linkkuweitsensä alushousujen taskuun.

Juhanan saatua tarpeelliset waatteet päälleen si-dottiin hänen kätensä selän taakse ja talutettiin jattiwoudin rekeen, jossa hän kyydittiin samana yönä Poutamon Teräwään, missä wenäläinen sotamieskomppania majaili ottaakseen vastaan paikkakunnalla sidotut nuorukaiset. Roihan tullessa ei siellä vielä ollut muita osaweljiä ollenkaan.

Siellä päästettiin Roiha nuorista ja muuan aliupseeri, joka oli osaawinaan suomea, käski hänen riisuutumaan. Päälyswaatteet ja kengät otettiin pois ja käskettiin käymään makaamaan lattialle lewitetyille olille ilman päänalaisia ja peitettä.

„Olisi tarwis päästä ulos“, sanoi Roiha.

Silloin aliupseeri komensi köyttämään Roihan kainaloihin ja wasempaan käteen nuoran useampia kertoja ympäri, mutta oikea käsi jätettiin wapaaksi. Ainoastaan liinahousut ja paita päällä, ilman hattua ja kenkiä oli hän, kun yksi sotamies pidellen nuoran päästä kiinni saattoi hänen ulos.

Mentiin läawän taakse ja sotamies jäi nurkan toiselle puolelle nuoran päätä pitelemään, ollen warma siitä, ettei kytketty mies yritäkään pakoa noin alastomana, oli näet puoli jalkaa lunta maassa, waikkakin se oli nuoskaa ja ilma enempi leuto. Silloin Roiha päästikin kaswatusäitinsä rautapään linkkuweitsen alushousunsa taskusta, leikata sukasi sillä nuoran poikki ja ennenkun sotamies huomasi nuoransa toisen pään tyhjäksi, oli Roiha jo pellon takana metsään pääsemässä.

Paljassa jaloin ja paljassa päin, ainoastaan liina-

housut ja paita ruumiin werhona uskoi hän itsensä metsän suojaan. Lumi ei kylmänyt, ei jalkoja koskenut, eikä hewosmieskään olisi häntä kiinni saanut, sen arwaamme sanomatta. Noin kolme peninkulmaa juoksi hän nyt yhtäkyytiä ylämäet ja alamäet wauhtia hiljentämättä ja wilua tuntematta, vaikka matkalla oli pari kilometriä jäämatkaakin. Matkan suunnitelma oli tietystikin Ruotsin puolelle, mutta tuommoisessa puwussa.

Wähän syrjässä oli sukulaistalo. Ehkä sieltä saisi jotain waatteen apua, sinne siis niin että sääret salamoiwat.

Kartanolle tultua huomasi hän tulen riihessä, waan ei tuwassa. Perhe oli ruisahossa puimassa. Heidän suureksi hämmästykseksen hyppäsi paljain päin ja paljain jaloin outo mies sisään. Kohta tunnettiinkin hän ja päästettiin nuorat, josta Roiha oli illeksen sanonut: „Jos lie yötäkin kulunut, waan on tuossa kieppi nuoraakin.“

Sukulaistalo kun se oli, annettiin siitä hänelle wanhoja waatteita ja ruokaa sekä kurpposet (uilot) jalkaan ja hän lähti päiwän ajaksi noin kilometrin päähän heinälatoon ja kaiwautui siellä heiniin ma-

kaamaan.

Siellä päiwän oltuaan ja wilua kärsittyään läksi Roiha pimeään tultua taas matkalle ja pääsi samana yönä onnellisesti Ruotsin puolelle, jossa hän edelliselläkin kerralla oli ollut.

Jonkun ajan kuluttua tuli keisarillinen asetus, jonka mukaan Wiipurin lääni yhdistettiin muuhun Suomeen ja siis tämäkin maakunta sai wapauden sotalweluksesta ja niin Roiha pääsi taas kotiansa.

Uusi aika, uudet aatteet.

Karkurimatkaltaan tultua edelläsanotun arm. aseuksen nojalla alkoi Roiha nyt wakawasti ajatella elämänsä tehtävää tässä maailmassa. Orwoksi jäätyään wanhemmistaan, oli hän otettu ottopojaksi pienen perheesen, jossa oli wain mies ja waimo ja sangen vähäpätöinen maatalo noin 3—4 kilom. matkan päässä seurakunnan kirkosta. Siinä ei ollut ollelkaan etupaikkoja, joita käyttämällä olisi woinut toiwoa toimeentulon waurastumista. Tämä huomio tawallaan kalpasi elämän innosta hehkuwaa mieltä.

Kaswatuswanhemmat, joita hän rakasti paremmin kuin moni muu omia vanhempiaan — „kunnioita isääs ja äitiäs“, oli alati hänen silmäinsä edessä — olivat jo wanhat ja alkoiwat tarwita hoitoa wuorostaan, kuten maailmanjärjestys waatii.

Sywästi tunnetut welwollisuudet kaswatuswanhempia kohtaan ja elämänkumppanin walitseminen oliwat nyt todellakin tärkeitä, huolenalaisia kysymyksiä.

Oli kyllä kylässä tyttäriä, jotka punastuiwat ja hymyiliwät hänelle, waan Roihapa ei ollut semmoinen kuin eräs Kurkijoen poika, joka sisarensa miehen lähetti morsiameksi kysymään tyttöä, jonka hän oli wain omassa mielessään walinnut, mutta tämäpä ei lähtenytäkään. No mitäs muuta, lankomies meni wä-hän pitemmältä toiseen taloon ja kysyi sieltä tyttöä ilman pitemmittä mutkitta. Tyttö läksi ja „naimiskaupat“ tehtiin. Roiha katseli, tutki ja tuumaili ennenkuin teki päätöksen tämmöisessä asiassa. Sitäpaitsi hänellä ei ollut ollenkaan halua tuoda pieneen kotiin lisäwäkeä, kenpä arwaa, mitä kaikkea siitä ajanpitkään seuraa, mistä sitten leipää kaikille saa, kun on „pellot pienet, niityt kahta kapeammat“.

Mutta Roiha oli kaikissa rehellinen luonteeltaan ja uskonnollinen mieleltään, hän ei tehnyt niinkuin moni muu teki, eikä häntä huwittanut se, mikä muita huwitti.

Yleisesti oli paikkakunnalla nuorilla miehillä tuo peräti inhoittawa tapa käydä öisin tyttöjen luona. Tätä tapaa aikoi Roihakin ensin noudattaa ja siten saawutettujen huomioiden mukaan ratkaista ja päättää naimakysymyksensä kuten muutkin nuoret miehet. Niinpä hän siis wapaasti antautuikin muutamia kertoja toisten seuraan ja tuli siten eläwästi näkemään niiden retkien merkityksen.

Oli kesäinen sunnuntai-ilta. Nuoria miehiä oli koutunut Roihan kotiin. Näiden wieraitten puhetapa ei tosin kaikin paikoin Roihaa wiehättänyt, mutta siinä kumminkin taipui hänkin lupautumaan sinä iltana lähtemään toisten mukana „yöjalkasiin“, kuten sitä retkeä nimitettiin.

Mutta niin pian kun hän kesäisen yön saawuttua toisten muassa astui yli oman peltonsa weräjän, alkoi hän itsekseen miettiä: miksi jätän wuoteeni? miksi jätän kotini? miksi kuljen yöllä? miksi tahdon salata retkeni?

Nämä salaiset, omantunnon kysymykset käwiwät niin kowin hänen sydämmelleen, että hän koko retkellä „piteli wain pussin suuta“, s. o. oli ääneti, sekä tyyni, jommoisena hän ei milloinkaan ollut nuorten seurassa.

Toiset sitäwastaan oliwat täällä oikeassa elementissään. Roiha mielessään kummeksi heitä, koska he päivän aikana julkisissa asioissa oliwat hywin „tölmä“ eiwätkä pystyneet puhelemaan juuri mistään asiasta ja nyt he oliwat sangen etewiä, mutta etewiä kaikessa raakuudessa, ilkeydessä ja suorastaan häwyttömyydessä, jommoisena arwokas mieshenkilö ei koskaan naisten läheisyydessä eikä muuallakaan näyttäydy. Mutta tämä näkyi suuresti huwittawan sekä heitä itseään, että tyttöläitakin. . !

Kun Roiha, tyttöjen huoneeseen päästyä, alkoi kaikkea tuommoista kuulla ja nähdä, oli se hänestä kerrassaan tyhmyyttä ja peräti sopimaton kristitylle ihmiselle. Hän punastui ja suuttui, mutta hillitsi itsensä ja tyyntyi. Tämä lienee ainoa paikka auringon alla, jossa pojat ja tytöt oliwat näin törkeitä, ajatteli hän ja halweksi heitä.

* *

*

Oli niinikään sunnuntai-ilta ja Roiha oli tilaisuudessa käymään samallaisella yöretkellä toisessa kylässä. Ensin näytti juuri kun täällä olisi tawat vähän siiwommat. Odotettiin näet wieraan kylän kuululta pojalta jotain uutta „sodomalaista“ ilkeyttä joukon huwiksi, mutta tämäpä olikin siweä puheissaan ja tawoissaan, mitä ei suinkaan turmeltuneita henkilöitä huwita.

Kun siis wieraan kylän poika heidän mielestään oli kykenemätön hywää „humööriä“ ylläpitämään, tahtoiwat he puolestaan näyttää, että he kykenewät. Sitte alkoi raakoja sukkeluuksia tulwailla puolelta ja toiselta niin joukolla, ettei Roiha sitä kauempaa sietänyt, waan lähti yksinään pois ajatellen: „Woi isiä! Woi äitejä!“

Wielä samana kesänä oli Roiha niinikään eräänä sunnuntai-iltana tilaisuudessa jossakin etäisimmässä kylässä näkemään sen puolen nuorukaisia samallaisilla retkillä. Täälläkin oltiin siinä suhteessa samalla kannalla kuin edellisissä. Silloin Roiha teki päätöksensä, ettei hän ikinä ota waimokseen semmois-

ta naista, joka suosii yöjalkaisia. Mutta löytyneekö hän maassamme enää ollenkaan siweitä naisia! ajatteli hän ja turwautui Jumalan johdantoon.

* *

*

Oli syksypuoli kesää. Roiha oli wuorollaan wiikkokauden holliä seisomassa Kangaspellon kestikiewarissa, kuten siihen aikaan tapa oli. Täällä sai hän kuulla, että Mäntyniemen kylässä oli oiwallinen koti-wäwyn paikka. Siinä oli wanhuksilla ainoa tytär ja suuri talo, waikka nykyään wähän rappiutilassa.

Tämän kuultuaan joutui Roiha sisälliseen mielen kiihtymystilaan. „Aut’ Jumal“ ajatteli hän ja odotti tilaisuutta tawalla millä hywänsä päästäkseen itse näkemään ja asiaa harkitsemaan. Tytöstä tiedettiin sanoa, ettei sen luokse ole koskaan päästetty yöjalkaisia.

„Tämä on luuta minun luustani ja lihaa minun lihastani“, ajatteli hän yhä edelleen.

Tuli Roihan wuoro kyyditä. Matkustawainen oli wietäwä sitä tietä, jonka läheisyydessä edelläsanottu talo oli. Nyt oli tilaisuus, jota ei woi jättää täyttämättä.

Palatessaan kyydistä teeskeli Roiha woinostajaksi

ja meni taloon sillä asialla.

Talossa sanottiin ettei woikaupasta tule mitään, kun woita ei ole. Sitäpaitsi sanoi isäntä itse aina wiewänsä woin syksyllä Wiipuriin, kun menee suo-loja ostamaan. Wielä kertoi isäntä olewansa wanha ja kiwulloinen ja tuommoinen Wiipuri-reissu alkaa jo käydä waikeaksi.

Samassa tuli kaksi nuorta tyttöä, yksi wanhempi waimo ja mies tupaan. Siinähan oli talon tytär, jonka Roiha sai itse arwata. He tuliwat kauranleikkuupel-lolta puolipäiwäiselle, jonkatähden Roiha läksi pois.

Ihme kyllä! Ei talossa kysytty edes mistä hän oli eikä tietysti mitään tarjottu wieraalle, waikka tämän tunteet riehuiwat suloisimmassa sopusoinnussa ta-loa kohtaan — salaisuutena tietysti.

Joulu alkoi lähetä. Roihu ajatteli koko tämän ajan Mäntyniemen taloa. „Kun ihminen kokee niin Jumal’ auttaa“, oli hänen mielilauseensa, johon hän myöskin täydellisesti turwautui.

Wähän ennen joulua oli jo Mäntyniemen Leenaa kosittu. Roiha myllyllä käydessään sai kuulla sen ja tietää samalla tytön nimen. Silloin Roiha sai anka-ran sisällisen piston sydämmeensä, waan salasi sen

ja tyyntyi entiselleen. Wiikkokautta ennen joulua kertoi räätäli Heikki heillä waatteita tehdessään, ettei muka Mäntyniemen Leena menekkään Romppalan Tahwolle, kihlat on wiety takaisin.

„Aut’ Jumal’“, ajatteli taas Roiha.

Tuli joulupyhät, jolloin ihmiset tawallisesti owat hauskimmillaan ja suwaitsewat — ainakin ennen aikaan — leikkiäkin. Nämä kansallistawat piti Roiha hywänä. Hän oli erinomaisen hywä tanssija ja osasi laulaa sen aikuisia puhtaita kansallislauluja.

„Missä on minun tawarani, siellä on minun sydämmeni“, sanoo wiisauden lause joka pitää aina paikkansa. Niinpä Roihakin meni joululeikkeihin siihen kylään, missä hänen mielitiettynsä oli.

Siellä löysikin hän leikkipaikan ja samalla isän seurassa tytön, joka oli hänen sydämmensä kallein tawara. Siellä Roiha tanssi ja lauloi parhaimman mukaan, kuten hywin arwata sopii ja weti kaikkien naimiässä olewien tyttärien suosion puolellensa. Kuitenkaan ei Roiha tällä kertaa osoittanut kenellekään erinäisempää suosiotansa, oli wain iloinen ja puheili kaikkien kanssa samalla ystäwytydellä ja kaikkien sydämmet kiintyiwät häneen.

Ja olihan hän täysin oikeutettu semmoisen vastakohtelun saamaankin, sillä hän oli todellakin erinäisempi muita. Ei häneltä kuultu ainoatakaan iletäväää sanaa tahi laulua eikä huomattu mahtailewaa käytöstä. Kaikissa, missä hän esiintyi, näkyi puhtautta, jaloa ja miellyttävää. Toiset pojat järestään aina tahtoivat näyttää miehuuttaan jollain keksimällään tyhmyydellä, riettaalla sanalla tahi käytöksellä, mikä yksinkertaisesti oli wain selwä todistus puuttuwasta ihmisyydestä ja sielun puhtaudesta heissä ja osotti tyhmyyttä, vaikka he sokeudessaan luuliwat sitä suurimmaksi wiisaudeksi.

Roiha sai aina yksinään saapuwilla olleet nuoret ja wanhemmatkin heti taipumaan mihin leikkiin hywänsä, esim. „wenäjän rinkiin“, „tolppatanssiin“ y. m. eikä ne halpoja olleetkaan. Waan kun oman kylän pojat tahtoivat oikein miehissä toimeenpanna omia raakoja leikkejään esim. „suutarit“, „sotkijat“ y. m. semmoisia, oli tyttärien osanotto niihin laimea ja lopulla aiwan wälinpitämätön.

Tämä alkoi jo tarpeeksi asti harmittaa oman kylän poikia. Niinpä he jo alkoivat tuumia keskenään tehdä jonkun tyhmän kepposen Roihalle, tuolle mo-

komalle! Roihan teräwä äly huomasi tämän aikanaan ja ennenkun he saivat ilkeän tuumansa toimeen, oli Roiha jo poissa. Sitte kohta hajosi koko leikkirahwas, eikä enää koko pyhinä oikeaksi leikiksi syntynyt, kun ei tuo wieraan kylän poika sinne tullut.

Loppiaisesta päästyä sunnuntai-iltana tuli Roiha sisarensa miehen Elias A:sen kanssa Mäntyniemeen, jossa pian arwattiin mitä wieraita nämä olivat. Hewonen riisuttiin heti ja miehet kestittiin ennenkun he olivat puhuneet aikeistaankaan.

Kun sitten Roihan sisaren mies ilmasi asian, ei sitä vastaan ollut kenelläkään mitään sanomista. Roihan hywä maine oli heille jo kauan kuulunut ja olihan hän itse wiime joululeikeissä osoittanut olewansa se, mitä hänestä sanottiin. Kihlaus tehtiin maan tawan mukaan ja molemmiin puolin täysin asiaan kiintyneellä mielellä.

Kesällä, juhannuksen aikana, pidettiin häät ja tuskin onnellisempaa awioliittoa lienee koskaan aurin gon alla solmittu.

Häiden perästä muutti Roiha kohta waimonsa koitiin joka oli suurempi ja tarwitsi juuri miehen semmoisen kuin hän oli. Kaswatuswanhemmistaan piti

hän aina ritarillista huolta. Ensimmältä wiljeli hän itse kaswatuswanhempainsa tilaa, joka oli jo siirretty hänen nimelleen, waan sittemmin — kun huomasi sen hankalaksi — antoi sen arennille. Ja kun muutamien vuosien perästä kaswatuswanhemmat kuolivat melkein yksinä aikoina, möi hän sen paikan eräälle Tiaiselle kokonaan.

Sen jälkeen elämä Mäntyniemessä luisti eteenpäin oiwallisesti. Roiha oli toimekas, uuttera, wäsymätön ja iloinen luonteeltaan, sentähden saawutti hän oman perheen ja ennen pitkää koko ympäristönkin suosion. Wuosi wuodelta kohosi Mäntyniemen talo maineessa ja warallisuudessa. Appiwanhukset riutuiwat kuluwan ajan mukaan ja lopulta siirtyiwät luonnollisesti toinen toisensa perästä ijaissyden majoihin, jättääkseen tilaa tulewan sukupolwen toiminnalle.

Itse Roiha kehittyi taloudenhoidossa sen ajan etewimmäksi mieheksi ja alkoi niinä aikoina ostella kyliltä woita ja wiedä Pietariin, mikä siihen aikaan, jolloin ei maakauppiaita ollut, olikin hywin edullinen sekä liikkeen pitäjälle että kansalle.

Samaa liikettä wieläkin suuremmassa määrässä

harjoittivat hänen jälkeläisensäkin, jotka kaikki olivat paikkakuntansa enimmäen huomattuita miehiä, etenkin O. Roiha, joka Lappeenrannan taistelussa aseettomana taisteli miehuullisesti kansalliskunnian puolesta ja voitti aseellisen yliwallan. Ja kun hänen uskollisuutensa kautta tuli halweksittu ja lokaan poljettu itsetunne pelastetuksi, niin ei ihme, jos siihen aikaan kansallistunne mielellään lauleli nuo runoilijan sattuvat sanat:

„Ompa vielä Suomessa
Miehiä ja miehuutta.
Tointa sekä taitoa
Suomen poikain polwissa.“

(Loppu.)
